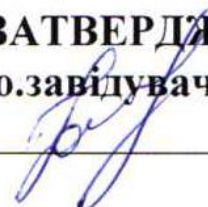

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра математики та методики її навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о.завідувача кафедри

_____ Ботузова Ю.В.

«4»серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПП 1.10 ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
Спеціальність	<u>073 Менеджмент</u>
Освітньо-професійна програма	<u>Менеджмент (логістика)</u>
Факультет	<u>Математики, природничих наук та технологій</u>
Форма навчання	<u>Денна</u>

Кропивницький 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни Основи менеджменту

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**

Спеціальність **073 Менеджмент**

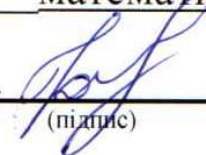
Освітньо-професійна програма **Менеджмент (логістика)**

Розробник: доктор економічних наук, професор **Панченко Володимир Анатолійович**

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри математики та методики її викладання

Протокол від «4» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____ математики та методики її навчання

_____
(підпис)

Ботузова Ю.В.
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форми навчання</i>	<i>заочна форми навчання</i>
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань 07 Управління та адміністрування Спеціальність <u>073 Менеджмент</u>	Нормативна	
	Освітньо-професійна програма: Менеджмент (логістика)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Семестр: <i>1 й</i>	Семестр: <i>-й</i>
Загальна кількість годин – 150 контактних – 70 години самостійної роботи студента – 80 години	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u>	Лекції <i>38 годин</i>	Лекції <i>годин</i>
		Практичні <i>32 годин</i>	Практичні <i>годин</i>
		Консультацій: <i>годин</i>	Консультацій: <i>годин</i>
		Самостійна робота: <i>80 годин</i>	Самостійна робота: <i>годин</i>
		Індивідуальні завдання:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 години		Вид контролю: <i>екзамен</i>	Вид контролю: <i>екзамен</i>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загальної кількості годин становить:

для денної форми навчання – 0,47

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця з менеджменту.

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань про сутність і зміст менеджменту як філософії підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– вивчення сутності основних понять і категорій менеджменту та управління;

– ознайомлення студентів із загальними принципами управління;

– вивчення системи методів управління;

– ознайомлення зі змістом процесів та технологіями управління;

– вивчення загальних та конкретних функцій менеджменту;

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: місце менеджменту в структурі управління та функціонування підприємства; принципи і функції менеджменту; види та характеристики організацій; методи менеджменту; види та характеристика організацій; методи менеджменту; методи прийняття управлінських рішень; управління трудовими колективами; управління організацією.

вміти: обґрунтовувати стратегію та цілі організації; аналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства; формувати структуру управління виробництвом; обґрунтовувати ресурси діяльності підприємства; здійснювати мотивацію і контроль управлінських рішень; застосовувати методи менеджменту; налагоджувати комунікації в менеджменті.

Міждисциплінарні зв'язки: «Основи логістики та управління ланцюгами постачань», «Економіка підприємства», та є базою для вивчення таких дисциплін, як: «Маркетинг», «Адміністративний менеджмент», «Операційний менеджмент», «Фінансовий менеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент», «Актуальні проблеми менеджменту», «Логістика».

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК)

- **ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;

- **ЗК4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
  - **ЗК5.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
  - **ЗК9.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
  - **ЗК15.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)**
- **СК5.** Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;
  - **СК6.** Здатність діяти соціально відповідально і свідомо;
  - **СК7.** Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
  - **СК8.** Здатність планувати діяльність організації та управляти часом;
  - **СК9.** Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань;
  - **СК10.** Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації;
  - **СК11.** Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;
  - **СК15.** Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;
4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень;
8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;
9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства. Командної роботи;
10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації;
11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації;
16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;
17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Поняття і суть менеджменту. Функції та методи менеджменту

Тема 1.1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту

Сутність категорій «управління» і «менеджмент». Менеджери і підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура; ринок. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність.

Особливості менеджменту в економічно розвинених країнах: північноамериканська модель менеджменту; західноєвропейська модель менеджменту; японська модель менеджменту. Концептуальні моделі сучасного менеджменту.

Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні.

Закони та закономірності менеджменту.

Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична школа управління; школа людських стосунків; школа виробничої демократії; школа поведінкових наук. Особливості сучасної фази розвитку науки менеджменту.

Напрями наукового формування вітчизняної моделі менеджменту.

Тема 1.2. Організації як об'єкти управління

Поняття організації. Сутність і основні риси формальної організації. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. Складові категорії «організація».

Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних.

Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.

Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації.

Класифікація виробничо-господарських організацій. Підприємство – виробничо-правова форма виробничо-господарської організації. Види і статус підприємств в Україні.

Тема 1.3. Планування як загальна функція менеджменту

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок. Класифікація планів організації.

Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії.

Економіко-організаційний зміст оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування.

Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Тема 1.4. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту

Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління. Поняття і складові організаційної діяльності. Командний ланцюжок. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність. Норма керованості. Централізація і децентралізація. Процес делегування повноважень і відповідальності.

Департаменталізація: функціональна; продуктова; географічна; за процесами; за клієнтами. Команди з перехресними функціями. Взаємодія і взаємовплив структур організації.

Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети. Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління. Лінійні і функціональні організаційні структури управління. Комбіновані структури управління: лінійно-функціональна; лінійно-штабна; дивізійна; матрична. Функціональний підхід до формування організаційних структур менеджменту. Цільовий підхід до формування організаційних структур.

Тема 1.5. Мотивування як загальна функція менеджменту

Поняття мотивування як функції менеджменту. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей).

Мотиваційні засоби менеджера. Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці. Оплата праці: заробітна плата, система винагород і премій. Сучасні системи та форми стимулювання праці. Методи соціального впливу і морального стимулювання.

Тема 1.6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту

Поняття контролю, його місце в системі управління.

Завдання контролю: пристосування до зміни середовища; обмеження нагромадження помилок; подолання складних організаційних проблем; мінімізація затрат.

Типи контролю: сфери контролю; рівні контролю; відповідальність за контроль.

Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив.

Види управлінського контролю. Рівні операційного контролю: попередній контроль; поточний контроль; підсумковий контроль. Фінансовий контроль.

Системи контролювання: внутріфірмове; незалежне; державне регулювання.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Змістовний модуль 2.

Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту

Тема 2.1. Управлінські рішення

Сутність управлінських рішень. Типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень: ухвалення рішень за умов визначеності; ухвалення рішень в умовах ризику; ухвалення рішення за умов невизначеності.

Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення: виявлення та визначення ситуації, що потребує вирішення; визначення варіантів; оцінка варіантів; вибір оптимального варіанта; впровадження обраного варіанта; оцінка результатів.

Поведінкові аспекти ухвалення управлінського рішення. Адміністративна модель ухвалення рішення. Політичні чинники в ухваленні рішення. Етика й ухвалення управлінського рішення.

Групове ухвалення рішення в організаціях. Форми групового ухвалення рішення.

Тема 2.2. Інформація і комунікації в менеджменті

Інформація, її сутність та значення в менеджменті. Класифікація інформації. Вимоги до інформації. Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту.

Носії, операції та процедури оброблення інформації у процесі менеджменту.

Поняття і характеристика комунікацій. Комунікативний процес, його елементи та етапи. Різновиди комунікацій. Комунікації між організацією та середовищем. Міжрівневі комунікації в організації. Комунікації між керівником і підлеглими. Комунікації між керівником і робочою групою. Поняття про трансакції.

Методи вдосконалення комунікацій. Методи вдосконалення міжособистісних комунікацій. Підвищення ефективності інформаційного обліку.

Тема 2.3. Управління персоналом.

Система роботи з персоналом. Ринок праці, трудові ресурси. Класифікація персоналу за категоріями. Аналіз концепцій управління персоналом. Кадрова політика. Типи влади в суспільстві. Стили керівництва. Концептуальні кадрові документи. Сучасна кадрова політика в Україні.

Підбір персоналу. Розрахунок потреби в персоналі. Моделі робочих місць. Професійний відбір персоналу. Формування резерву кадрів.

Оцінка персоналу. Оцінка потенційного працівника. Оцінка індивідуального внеску. Атестація кадрів.

Розстановка персоналу. Типові моделі кар'єри. Планування кар'єри. Рух персоналу.

Навчання персоналу. Система багаторівневої освіти. Професійна підготовка. Підвищення кваліфікації.

Структура персоналу: організаційна; функціональна; рольова; соціальна; штатна.

Регламентация управління персоналом. Правила внутрішнього розпорядку. Положення про підрозділи. Посадові інструкції.

Організація праці. Організація робочого місця. Цільове планування. Техніка особистої праці. Нормування праці.

Тема 2.4. Керівництво і лідерство

Поняття і загальна характеристика керівництва. Типи керівників. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника.

Основи керівництва: вплив, лідерство, влада.

Влада в менеджменті. Форми і баланс влади. Форми влади керівника.

Природа лідерства та його складові. Типологія лідерів. Теорії лідерства. Теорія підходу з позиції особистих якостей. Теорія поведінкового підходу. Теорія ситуаційного підходу.

Особливості національних систем керівництва.

Тема 2.5. Менеджмент груп і команд

Групи і команди в організаціях. Типи груп і команд: функціональна група; неформальна група; цільова група. Причини об'єднання людей у групи і команди: особиста зацікавленість; діяльність груп; мета групи; потреба приналежності; вигода. Стадії розвитку груп і команд.

Характеристика груп і команд. Структура обов'язків. Норми поведінки. Згуртованість. Формальне та неформальне лідерство.

Міжособистісні та міжгрупові конфлікти. Природа конфліктів. Причини конфліктів.

Керування конфліктами в організаціях. Контролювання конфліктів. Заохочення конфліктів. Вирішення та обмеження конфліктів.

Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті

Сутність відповідальності та етики в менеджменті. Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.

Переваги і недоліки соціальної відповідальності. Сутність і значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків і дій людей.

Причини неетичної поведінки.

Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Семинари	Консультації	Самостійна робота		Лекції	Практичні	Семинари	Консультації	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1.												
Поняття і суть менеджменту. Функції та методи менеджменту												
Тема 1.1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту	12	4	2			6						
Тема 1.2. Організації як об'єкти управління	10	2	2			6						
Тема 1.3. Планування як загальна функція менеджменту	14	4	2			8						
Тема 1.4. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту	14	4	2			8						
Тема 1.5. Мотивування як загальна функція менеджменту	12	2	4			6						
Тема 1.6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту	12	2	4			6						
Разом	74	18	16			40						
Змістовний модуль 2.												
Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту												
Тема 2.1. Управлінські рішення	16	4	4			8						
Тема 2.2. Інформація і комунікації в менеджменті	10	4	2			4						
Тема 2.3. Управління персоналом	14	4				8						
Тема 2.4. Керівництво і лідерство	10	2	4			6						
Тема 2.5. Менеджмент груп і команд	16	4	4			8						
Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті	10	2	2			6						
Разом	76	20	16			40						
Всього	150	38	32			80						

5. Тематичний план для студентів денної форми навчання

№	Назва розділу (модуля), теми (змістові модулі)	Кількість годин					Навчально-метод. Література	Засоби діагностики	
		всього	у тому числі:						
			Л	П	С	пр. інд.			с.р.с
I семестр									
1	Тема 1.1. Менеджмент – сутність і основні категорії.	12	4	2			6	Конспекти лекцій 1, 2 Практичне заняття 1 Завдання для самостійної роботи студентів 1. Тести з теми 1 Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування, письмове опитування; тестування.
2	Тема 1.2. Закони, закономірності і принципи менеджменту	10	2	2			6	Конспект лекції 3, Практичне заняття 2 Завдання для самостійної роботи студентів 2. Тести з теми 2. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування
3	Тема 1.3. Історія розвитку теорії і практики менеджмент	14	4	2			8	Конспект лекції 4, 5. Практичне заняття 3. Завдання для самостійної роботи студентів 3. Тести з теми 3. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування Письмове опитування
4	Тема 1.4. Особливості процесу управління: сучасні тенденції	14	4	2			8	Конспект лекції 6, 7. Практичне заняття 4. Завдання для самостійної роботи студентів 4. Тести з теми 4. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 18, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування
5	Тема 1.5. Мотивування як загальна функція	12	2	4			6	Конспект лекції 8. Практичне заняття 5, 6	Фронтальне опитування;

	менеджменту							Завдання для самостійної роботи студентів 5. Тести з теми 5. Література: 3, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 19, 21, 22	Тестування
6	Тема 1.6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту	12	2	4			6	Конспект лекції 9, Практичне заняття 7, 8. Завдання для самостійної роботи студентів 6. Тести з теми 6. Завдання контрольної роботи Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування Контрольна робота
7	Тема 2.1. Управлінські рішення	16	4	4			8	Конспект лекції 10, 11. Практичне заняття 9, 10. Завдання для самостійної роботи студентів 7. Тести з теми 7. Література: 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування
8	Тема 2.2. Інформація і комунікації в менеджменті	10	4	2			4	Конспект лекції 12, 13 Практичне заняття 11. Завдання для самостійної роботи студентів 8. Тести з теми 8. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Письмове опитування Тестування
9	Тема 2.3. Управління персоналом	14	4	2			8	Конспект лекції 14, 15 Практичне заняття 12. Завдання для самостійної роботи студентів 9. Тести з теми 9. Література: 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування
10	Тема 2.4.	10	2	2			6	Конспект лекції 16	Фронтальне

	Керівництво і лідерство							Практичне заняття 13. Завдання для самостійної роботи студентів 10. Тести з теми 10. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 18, 19, 21, 22	опитування; Тестування
11	Тема 2.5. Менеджмент груп і команд	16	4	4			8	Конспект лекції 17, 18 Практичне заняття 14, 15. Завдання для самостійної роботи студентів 11. Тести з теми 11. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Тестування
12	Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті	10	2	2			6	Конспект лекції 19 Практичне заняття 16. Завдання для самостійної роботи студентів 12. Завдання контрольної роботи Тести з теми 12. Література: 6, 8, 9, 10, 12, 13, 19, 21, 22	Фронтальне опитування; Контрольна робота Тестування
	Разом	150	38	32			80		

6. Темы лекційних занять для денної форми навчання

№ з/п	№ заняття	Назва розділу Тема лекції	Кількість годин
1.	1	<p>Тема 1.1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту Тема лекційного заняття: Сутність і роль управління та менеджменту</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність категорій «управління» і «менеджмент». 2. Менеджери і підприємці – ключові фігури ринкової економіки. 3. Інструменти менеджменту: ієрархія; організаційна культура; ринок. 4. Сфери менеджменту. 5. Особливості менеджменту в економічно розвинених країнах. 	4 2
2.	2	<p>Тема лекційного заняття: Історія розвитку менеджменту</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класичні теорії менеджменту 2. Школа науки управління 3. Закони, закономірності та менеджменту. 4. Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні. 	2
3.	4	<p>Тема 1.2. Організації як об'єкти управління</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття організації. Сутність і основні риси формальної організації. 2. Причини виникнення, принципи функціонування організацій. 3. Складові категорії «організація». 4. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних. 5. Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації. 	2
4.	6	<p>Тема 1.3. Планування як загальна функція менеджменту Тема лекційного заняття: Суть планування та його основні етапи</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їх взаємозв'язок. 2. Класифікація планів організації. 3. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. 4. Базові стратегії. 	4 2
5.	7	<p>Тема лекційного заняття: Цілі організації</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. 2. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. 	2

		2. Комунікативний процес, його елементи та етапи. 3. Види комунікацій.	
14.	25	Тема 2.3. Управління персоналом <i>Тема лекційного заняття: Персонал підприємства</i> План 1. Система роботи з персоналом. 2. Класифікація персоналу за категоріями. 3. Кадрова політика. 4. Типи влади, стилі керівництва.	4 2
15.	26	<i>Тема лекційного заняття: Методи управління персоналом</i> План 1. Оцінка персоналу. 2. Розстановка персоналу. 3. Навчання персоналу. 4. Структура персоналу. 5. Організація праці	2
16.	28	Тема 2.4. Керівництво і лідерство План 1. Поняття і загальна характеристика керівництва. Типи керівників. 2. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. 3. Влада в менеджменті. 4. Природа лідерства та його складові. Типологія лідерів.	2
17.	30	Тема 2.5. Менеджмент груп і команд <i>Тема лекційного заняття: Група в менеджменті та її розвиток</i> План 1. Групи і команди в організаціях. 2. Стадії розвитку груп і команд 3. Характеристика груп і команд. 4. Формальне та неформальне лідерство	4 2
18.	31	<i>Тема лекційного заняття: Конфлікти та керування ними</i> План 1. Природа конфліктів. Причини конфліктів. 2. Керування конфліктами в організаціях.	2
19.	34	Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті План 1. Сутність відповідальності та етики в менеджменті. 2. Переваги і недоліки соціальної відповідальності. 3. Етична поведінка як сукупність вчинків і дій людей.	2
		Разом	38

7. Теми семінарських занять денної форми навчання (непередбачено навчальним планом)

№ з/п	№ заняття	Назва теми	Кількість годин

8. Теми практичних занять

№ з/п	№ заняття	Назва теми	Кількість годин
1	3	Тема 1.1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту	2
2	5	Тема 1.2. Організації як об'єкти управління	2
3	8	Тема 1.3. Планування як загальна функція менеджменту	2
4	11	Тема 1.4. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту	2
5, 6	13, 14	Тема 1.5. Мотивування як загальна функція менеджменту	4
7, 8	16, 17	Тема 1.6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту	4
9, 10	20, 21	Тема 2.1. Управлінські рішення	4
11	24	Тема 2.2. Інформація і комунікації в менеджменті	2
12	27	Тема 2.3. Управління персоналом	2
13	29	Тема 2.4. Керівництво і лідерство	2
14, 15	32, 33	Тема 2.5. Менеджмент груп і команд	4
16	35	Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті	2
		Разом	32

9. Самостійна робота для денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Короткий зміст	Кількість годин
1	Тема 1.1. Сутність і роль управління та менеджменту. Історія розвитку менеджменту	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність.</p> <p>Напрями наукового формування вітчизняної моделі менеджменту.</p> <p>Зарубіжний досвід організації менеджменту.</p> <p>Особливості менеджменту в економічно розвинених країнах: північноамериканська модель менеджменту; західноєвропейська модель менеджменту.</p> <p>Концептуальні моделі сучасного менеджменту.</p>	6
2	Тема 1.2. Організації як об'єкти управління	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.</p> <p>Класифікація виробничо-господарських організацій. Підприємство – виробничо-правова форма виробничо-господарської організації. Види і статус підприємств в Україні.</p>	6
3	Тема 1.3. Планування як загальна функція менеджменту	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Економіко-організаційний зміст оперативного планування.</p> <p>Загальна характеристика бізнес-планування.</p>	8
4	Тема 1.4. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Командний ланцюжок.</p> <p>Департаменталізація: функціональна; продуктова; географічна; за процесами; за клієнтами. Команди з перехресними функціями. Взаємодія і взаємовплив структур організації.</p> <p>Елементи структури. Характеристика основних видів організаційних структур управління.</p>	8
5	Тема 1.5. Мотивування як загальна функція менеджменту	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Оплата праці: заробітна плата, система винагород і премій. Сучасні системи та форми стимулювання праці. Методи соціального впливу і морального стимулювання.</p>	6
6	Тема 1.6. Контролювання і регулювання як загальні функції менеджменту	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Етапи контролювання: затвердження стандартів; оцінка виконання; порівняння показників виконання за стандартами; внесення коректив.</p> <p>Рівні операційного контролю: попередній контроль; поточний контроль; підсумковий</p>	6

		<p>контроль. Фінансовий контроль.</p> <p>Системи контролювання: внутріфірмове; незалежне; державне регулювання.</p> <p>Поняття регулювання та його місце в системі управління. Функція менеджменту «оперативне регулювання».</p>	
7	Тема 2.1. Управлінські рішення	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Адміністративна модель ухвалення рішення. Політичні чинники в ухваленні рішення. Етика й ухвалення управлінського рішення. Форми групового ухвалення рішення.</p>	8
8	Тема 2.2. Інформація і комунікації в менеджменті	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту.</p> <p>Носії, операції та процедури оброблення інформації у процесі менеджменту.</p> <p>Поняття про трансакції.</p> <p>Методи вдосконалення комунікацій. Методи вдосконалення міжособистісних комунікацій. Підвищення ефективності інформаційного обліку.</p>	4
9	Тема 2.3. Управління персоналом	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Ринок праці, трудові ресурси. Концептуальні кадрові документи. Сучасна кадрова політика в Україні.</p> <p>Підбір персоналу. Професійний відбір персоналу. Формування резерву кадрів.</p> <p>Атестація кадрів.</p> <p>Планування кар'єри. Рух персоналу. Система багаторівневої освіти. Професійна підготовка. Підвищення кваліфікації.</p> <p>Регламентація управління персоналом. Техніка особистої праці. Нормування праці.</p>	8
10	Тема 2.4. Керівництво і лідерство	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника. Теорія підходу з позиції особистих якостей. Теорія поведінкового підходу. Теорія ситуаційного підходу.</p> <p>Особливості національних систем керівництва.</p>	6
11	Тема 2.5. Менеджмент груп і команд	<p><i>Вивчення теоретичного матеріалу</i></p> <p>Причини об'єднання людей у групи і команди: особиста зацікавленість; діяльність груп; мета групи; потреба приналежності; вигода.</p> <p>Норми поведінки. Згуртованість. Контролювання конфліктів. Заохочення</p>	8

		конфліктів. Вирішення та обмеження конфліктів.	
12	Тема 2.6. Відповідальність та етика в менеджменті	<i>Вивчення теоретичного матеріалу</i> Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Причини неетичної поведінки. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.	6
	Разом		80

10. Індивідуальні завдання

Підготовка доповідей, есе, рефератів презентацій за темами:

1. Політично-правові засади менеджменту організації в Україні
2. Вимоги до менеджменту у сучасній Україні.
3. Менеджмент як необхідний компонент успіху організації.
4. Оперативне реагування на зміни в зовнішньому середовищі як необхідна умова успішної діяльності організації.
5. Теоретичні витoki менеджменту організації.
6. Основні вимоги до якостей сучасного менеджера.
7. Функції та методи менеджера.
8. Сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи.
9. Менеджмент організації: сутнісні характеристики та функції.
10. Підходи до прийняття управлінських рішень у менеджменті організації.
11. Модель толерантного менеджменту персоналу.
12. Сучасні теорії мотивації.
13. Процес управління мотивацією персоналу організації.
14. Процес оцінювання персоналу організації: сутність, цілі, завдання, елементи.
15. Управління організаційними конфліктами.
16. Інформаційне забезпечення менеджменту організації.
17. Стиль керівництва і ступінь відповідальності сучасного керівника.
18. Влада і вплив у діяльності менеджера.
19. Управлінська культура. Основні елементи культури управлінської праці.
20. Основні напрямки раціональної організації праці менеджера. Вимоги до організації робочого місця менеджера.
21. Управління організаційною культурою.
22. Конфлікт та його типи. Причини виникнення конфліктів у трудових організаціях.

23. Методи вирішення конфліктів. Організаційні способи подолання конфліктів.
24. Поняття стресу, його причини.
25. Організація управління з використання інформаційних технологій.
26. Організація робочого часу та робочого місця менеджера на основі використання інформаційних технологій.
27. Комп'ютерні технології підтримки управлінських рішень.
28. Організаційно-економічний механізм функціонування організації.
29. Вибір організаційної структури управління підприємством і їх порівняльна характеристика.
30. Підготовка та оформлення управлінських документів.
31. Стратегічне управління в системі менеджменту організацій.
32. Аналіз стратегій провідних корпорацій світу.
33. Формування сучасних підходів до визначення стратегічного управління.
34. Роль стратегічного планування в умовах переходу до ринкової економіки. Аналіз конкуренції за М.Портером.
35. Стратегічний аналіз становища організації.
36. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища організації та формування місії.
37. Формування інноваційної та інвестиційної стратегій підприємства.
38. Механізм реалізації стратегії
39. Оцінювання та моніторинг реалізації визначеної стратегії.
40. Ефективна мотивація персоналу в умовах ринкової економіки.
41. Сучасні системи контролю. Інформаційне забезпечення контролю в організації.
42. Застосування неформальних каналів для підвищення ефективності комунікаційного процесу.
43. Роль інформаційних систем в забезпеченні функціонування підприємств.
44. Фактори, що впливають на процес прийняття і реалізації управлінських рішень.
45. Методи та моделі розробки управлінських рішень в умовах невизначеності і ризику.
46. Психологічні аспекти проблеми лідерства.
47. Етика і сучасне управління. Шляхи підвищення показників етичності поведінки
48. Застосування імітаційного моделювання для розробки обґрунтованих управлінських рішень.
49. Підвищення ефективності використання персоналу в умовах ринкової економіки.
50. Система методів управління, їх сутність та механізми реалізації.

11. Методи навчання

- словесні (пояснення, лекція, інструктаж, консультація);

- наочні (ілюстрація, схема, мультимедійні файли);
- практичні (бесіда відтворювальна та евристична, моделювання ситуацій оцінювання управлінської діяльності, самостійна робота на занятті та поза аудиторна).

12. Методи контролю

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- Експрес – опитування на лекціях;
- Опитування на заняттях (письмове, усне, групове й індивідуальне);
- Контрольні роботи;
- Тестові методи перевірки знань.

Технологія застосування різних методів контролю знань студентів з дисципліни «Менеджмент» передбачає проведення попереднього, поточного контролю успішності навчання, проміжного контролю і підсумкового контролю студентів.

Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Менеджмент» здобувачами вищої освіти включає поточний контроль успішності, проміжний контроль, підсумковий контроль.

Підсумковий контроль: *екзамен*.

Поточний контроль: *опитування, співбесіди, тестування, доповіді, рішення ситуаційних задач, контрольні роботи*.

Попередній контроль знань здобувачів

Попередній контроль являє собою діагностику вхідного рівня знань студентів, який дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів на початку вивчення дисципліни чи на початку вивчення конкретної теми. Формою попереднього контролю є вхідний контроль знань. Він проводиться на 1-му семінарському занятті з метою оцінки залишкових знань здобувачів вищої освіти, отриманих під час вивчення циклу дисциплін на попередніх курсах. Вхідний контроль знань проводиться у формі письмової роботи з визначення певних понять, категорій чи економічних явищ протягом 10 хвилин на початку заняття.

Вартість вхідного контролю знань здобувачів зараховується до оцінки за семінарське заняття.

Поточний контроль знань здобувачів

Поточний контроль знань є органічною частиною всього навчального процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу з дисципліни «Менеджмент». Оцінювання знань здобувачів на основі даних поточного контролю знань відбувається:

1) за допомогою контролю активності роботи здобувачів протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Менеджмент», включаючи відповіді на семінарських та практичних заняттях, написання та захист реферату, участь у науковій роботі факультету та написання наукової

роботи, підготовка доповідей, повідомлень та аналітичних матеріалів з курсу «Менеджмент» тощо;

2) через виконання завдань для самостійної роботи, включаючи ведення конспекту лекцій, ведення конспекту для підготовки до семінарських та практичних занять, ведення словника термінів з фінансового права тощо;

3) через виконання контрольних робіт.

Поточний контроль на практичних заняттях проводиться з метою виявлення готовності здобувачів до занять у таких формах:

- ✓ вибіркового усного опитування перед початком занять;
- ✓ фронтального стандартизованого усного опитування здобувачів за основними питаннями заняття;
- ✓ фронтальної перевірки виконання домашніх завдань; виклику до дошки окремих здобувачів для самостійного розв'язування практичних завдань чи ситуацій;
- ✓ експрес-опитування, що являє собою або суцільне опитування всіх присутніх здобувачів групи, або вибіркоче опитування частини здобувачів групи. Питання з теми (кількох тем), яка готувалася на практичне заняття, передбачають чітку коротку відповідь. При експрес-опитуванні кожен здобувачів має право відповісти лише один раз;
- ✓ тестування;
- ✓ реферативних повідомлень та їх обговорень;
- ✓ інше.

В ході вивчення дисципліни здобувачів має право підготувати і захистити один реферат на обрану ним особисто тему. Реферат оцінюватиметься за 5 бальною шкалою і буде входити до підсумкової рейтингової оцінки за аудиторну роботу.

Самостійна робота здобувачів передбачає цілеспрямований пошук ефективних способів вивчення дисципліни «Менеджмент», свідоме ставлення та послідовність в роботі, вміння використовувати наявну літературу і нормативну базу, планувати власну роботу. Самостійна робота передбачає виконання письмових завдань до кожної теми в окремому зошиті, які перевіряються викладачем.

Проміжний контроль з дисципліни «Менеджмент» у відповідності до навчальної програми передбачає проведення рубіжних контрольних робіт. Для написання рубіжної контрольної роботи здобувачів надається не більше 30 хвилин. Кількість варіантів контрольних робіт становить 5.

При виконанні контрольних робіт оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули здобувачів після опанування блоку тем.

Підсумковий контроль знань здобувачів з дисципліни «Менеджмент» проводиться за результатами рейтингової оцінки за увесь період вивчення даної дисципліни та у формі **екзамену**.

Для розрахунку рейтингової підсумкової оцінки використовується єдина бальна система оцінювання академічної успішності здобувачів з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

13. Критерії оцінювання

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- Повнота розкриття питання;
- Логіка викладання, культура мови;
- Емоційність та переконаність;
- Використання основної та додаткової літератури;
- Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- Повнота розкриття питання;
- Цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- Акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань практичного (семінарського) заняття – 5 балів:

5 балів	Студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше. Бачить між предметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.
4 бали	Студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.
3 бали	Студент засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.
2 бали	Студент з незначними помилками переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.
1 бал	Студент фрагментально подає матеріал, допускає значні помилки при відповіді. На рівні побутового економічного мислення пояснює економічні явища і процеси.

Розподіл балів:

Поточне тестування та самостійна робота			Сума
Т 1.1 – Т 1.6	Контрольна робота по питанням, винесеним на	Індивідуальне завдання	

	самостійне вивчення		60
20	5	5	
Т 2.1 – Т 2.6			
20	5	5	
40	10	10	

Максимальна кількість балів за результатами попереднього, поточного та проміжного контролю студентів становить 60 балів (аудиторна робота), а мінімальна – 30 балів.

Екзамен складається усно за білетами підсумкового контролю, які пропонуються здобувачам. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю студентів становить 40 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
		<i>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</i>	<i>для заліку</i>
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
85 – 89	B	Добре	
75 – 84	C		
65 – 74	D	Задовільно	
60 – 64	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Методичні матеріали комп'ютерних презентацій лекцій.
3. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.
4. Перелік теоретичних питань до екзамену.
5. Тестові завдання.
6. Завдання до підсумкового контролю.
7. Пакет білетів комплексної контрольної роботи.

15. Питання для підсумкового контролю

1. Менеджери і підприємці – ключові фігури ринкової економіки.
2. Інструменти менеджменту, їх характеристика.
3. Особливості менеджменту в економічно розвинених країнах.
4. Концептуальні моделі сучасного менеджменту.
5. Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні.
6. Закони та закономірності менеджменту.
7. Класичні теорії менеджменту.
8. Особливості сучасної фази розвитку науки менеджменту.
9. Напрями наукового формування вітчизняної моделі менеджменту.
10. Сутність і основні риси формальної організації.
11. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних.
12. Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.
13. Концепції життєвого циклу організації.
14. Класифікація виробничо-господарських організацій.
15. Види і статус підприємств в Україні.
16. Сутність і зміст планування як функції менеджменту.
17. Класифікація планів організації.
18. Етапи процесу планування.
19. Економіко-організаційний зміст оперативного планування.
20. Загальна характеристика бізнес-планування.
21. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації.
22. Традиційний процес постановки цілей.
23. Концепція управління за цілями.
24. Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління.
25. Поняття і складові організаційної діяльності.
26. Владні повноваження, обов'язки, відповідальність.
27. Норма керованості.
28. Централізація і децентралізація.
29. Процес делегування повноважень і відповідальності.
30. Команди з перехресними функціями.
31. Взаємодія і взаємовплив структур організації.
32. Сутність організаційної структури управління.
33. Характеристика основних видів організаційних структур управління.
34. Функціональний підхід до формування організаційних структур менеджменту.
35. Цільовий підхід до формування організаційних структур.
36. Поняття мотивування як функції менеджменту.
37. Теорії мотивування, їх загальна характеристика.
38. Мотиваційні засоби менеджера, їх характеристика.
39. Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці.
40. Сучасні системи та форми стимулювання праці.

- 41.Методи соціального впливу і морального стимулювання.
- 42.Поняття контролю, його місце в системі управління.
- 43.Завдання контролю в менеджменті організації.
- 44.Типи контролю.
- 45.Етапи контролювання
- 46.Види управлінського контролю.
- 47.Системи контролювання.
- 48.Поняття регулювання та його місце в системі управління.
- 49.Функція менеджменту «оперативне регулювання».
- 50.Сутність управлінських рішень, їх типи.
- 51.Умови прийняття управлінських рішень.
- 52.Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення
- 53.Поведінкові аспекти ухвалення управлінського рішення.
- 54.Адміністративна модель ухвалення рішення.
- 55.Політичні чинники в ухваленні рішення.
- 56.Етика й ухвалення управлінського рішення.
- 57.Групове ухвалення рішення в організаціях.
- 58.Інформація, її сутність та значення в менеджменті.
- 59.Класифікація інформації та вимоги до неї.
- 60.Особливості надходження, утворення і використання інформації на рівнях менеджменту.
- 61.Поняття і характеристика комунікацій.
- 62.Комунікативний процес, його елементи та етапи.
- 63.Різновиди комунікацій. Комунікації між організацією та середовищем.
- 64.Міжрівневі комунікації в організації.
- 65.Методи вдосконалення комунікацій.
- 66.Система роботи з персоналом.
- 67.Ринок праці, трудові ресурси. Класифікація персоналу за категоріями.
- 68.Аналіз концепцій управління персоналом.
- 69.Стилі керівництва. Сучасна кадрова політика в Україні.
- 70.Підбір персоналу. Розрахунок потреби в персоналі.
- 71.Оцінка персоналу. Атестація кадрів.
- 72.Розстановка персоналу. Планування кар'єри. Рух персоналу.
- 73.Структура персоналу: організаційна; функціональна; рольова; соціальна; штатна.
- 74.Регламентация управління персоналом.
- 75.Організація праці та нормування праці.
- 76.Поняття і загальна характеристика керівництва.
- 77.Типи керівників.
- 78.Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту.
- 79.Взаємозв'язок загальних функцій менеджменту з функціями керівника.
- 80.Основи керівництва: вплив, лідерство, влада.
- 81.Влада в менеджменті.
- 82.Природа лідерства та його складові.
- 83.Теорії лідерства.

84. Особливості національних систем керівництва.
85. Групи і команди в організаціях.
86. Стадії розвитку груп і команд.
87. Характеристика груп і команд. Формальне та неформальне лідерство.
88. Природа конфліктів. Причини конфліктів.
89. Керування конфліктами в організаціях.
90. Сутність відповідальності та етики в менеджменті.
91. Зміст юридичної відповідальності
92. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.
93. Етична поведінка як сукупність вчинків і дій людей.
94. Причини неетичної поведінки.
95. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

16. Рекомендована література

Законодавча база:

1. Конституція України від 28.06.1996 року [Електронний ресурс]. – режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96
2. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР

Основна література:

4. Балабанова Л. В. Управління персоналом: Навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 512 с.
5. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
6. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум. Навч. посібник. - К. : «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ – 2000», 2003. - 336 с.
7. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання / В.Г. Герасимчук. – К.: КНЕУ, 2006. – 360 с.
8. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту. Підручник. – Львів : Бак, 2009. – 429 с.
9. Дикань Н.В., Борисенко ЛІ. Менеджмент: Навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – 389 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
10. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: Підручник. Видання 3-є, перероблене і доповнене. – К. : «Кондор», 2006. – 664 с.
11. Кириченко О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності / О. Кириченко, І. Ковас, А. Ятченко. – К. : Фінансист, 2004. – 548 с.
12. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту. Підручник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
13. Менеджмент організацій: Підручник / За заг. ред. Л. І. Федулової. – К. : Либідь, 2014. – 448 с.
14. Міщенко А.П. Стратегічне управління / А.П. Міщенко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 336 с.
15. Монастирський Г.Л. Теорія організації: Навч. посіб. – К.: Знання, 2016. – 319 с.
16. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – 3-те вид., випр. і дон. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2018. – 435 с.
17. Основи менеджменту / За науковою ред. проф. В. Г. Федоренка – К. : Алерта, 2007. – 420 с.
18. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень. Навч. посіб./ за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 216 с.
19. Рульєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 312 с.

20. Управління людськими ресурсами: філософські засади. Навчальний посібник під ред. д.ф.н., проф. В. Г. Воронкової. – К. : ВД «Професіонал», 2016. – 576 с.
21. Хміль Ф.І. Менеджмент / Ф.І. Хміль. – К.: Вища школа, 2005. – 357 с.
22. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства. – 2-ге вид., Х76 перероб. і доп. – Київ : Кондор, 2018. – 434 с.
23. Шаповал М.І. Менеджмент якості / М.І. Шаповал. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 475 с.
24. Schein E. H. Organizational culture and leadership. – San Fransisco, CA.: Jossey-Bass Inc., 2004. – 438 p. (The Jossey-Bass business & management series).

Додаткова література:

25. Білорус О. Г. Менеджмент : конкурентноздатність і ефективність / О. Г. Білорус, Є. Г. Панченко. – К. : Знання, 2012. – 40 с.
26. Бородкін Ф.М. Увага – конфлікт / Ф.М. Бородкін, Н.М. Коряк – К., Знання, 2008. – 56 с.
27. Буряк П. Корпоративне управління : Особливості розвитку в Україні / П. Буряк, Н. Татарин // Фінанси України. – К., 2006. – № 6. – С.114-121.
28. Виноградський М. Організація праці менеджера / М. Виноградський, А. Виноградська. – К. : Кондор, 2009. – 155 с.
29. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання [текст] : Навч. посіб. / В.Г. Герасимчук. – К. : КНЕУ, 2000. – 360 с.
30. Гончарук А. Новий підхід до управління ефективністю у промисловості України / А. Гончарук // Економіка України. – 2006. – №6. – С. 36–46.
31. Зигерт В. Управління без конфлікту / В. Зигерт, Л. Ланг. – К., 2008. – 222.
32. Калина А.В. Управління організацією в сучасних умовах / А.В. Калина. – К. : МАУП, 2005. – 674 с.
33. Ковтун О.І. Стратегія підприємства [текст] : Навч.посібник. – 2-ге вид., стереот. / О.І. Ковтун. – Львів : «Новий світ» – 2000», 2006. – 388 с.
34. Колот А.М. Мотивація, стимулювання і оцінка персоналу [текст] : навч. посібн. / А.М. Колот. – К. : Вид-во КНЕУ, 1998. – 188 с.
35. Котлер Ф. Маркетинг и менеджмент / Ф. Котлер – СПб. : Питер Ком, 1998. – 896 с.
36. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту [текст] : підручник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. : Вид-во "Академвидав", 2003. – 416 с.
37. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства [текст] : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. екон. наук : спеціальність 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / А.В. Куценко. – Полтава, 2007. – 21 с.
38. Остін Д. Конфлікти: професійний підхід / Д. Остін – К., 2009. – 114 с.

39. Соболь С.М. Менеджмент [текст] : Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / С.М. Соболь, В.М. Багацький. – К. : КНЕУ, 2005. – 225 с.
40. Храмов В. А. Основи управління персоналом [текст] : Навч. метод. посіб. / В. А. Храмов. – К. : МАУП, 2009. – 12.

Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

41. rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України
42. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України
43. <http://www.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби статистики України
44. <http://www.management.com.ua>
45. Гусева Е.П. Менеджмент [текст] : Уч-метод. компл. / Е.П. Гусева. – М. : ЕАОИ, 2008 – 416 с. [Електронний підручник]
46. Осовська Г.В. Основи менеджменту / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – Київ : Кондор, 2006 – 664 с. [Електронний підручник]
47. Соболь С.М. Менеджмент / С.М. Соболь, В.М. Багацький. – Київ : КНЕУ, 2002 – 251 с. [Електронний підручник]
48. Осовська Г.В. Менеджмент організацій / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – Київ : ЦУЛ, 2004 – 560 с. [Електронний підручник]